

the professional culture of the teacher in the pedagogical heritage of V. O. Sukhomlynskyi]. Pedagogika i psykholohiya. № 1 (42). S. 21–32.

9. Profesiyna kul'tura: sutnist', fakhovi osoblyvosti, rozvytok (2016) [Professional culture: essence, professional features, development]: kolektyvna monohrafiya / kol. avt. ; vidp. red. H. YE. Ulunova. Sumy : Vyd-vo SumDPU imeni A.S. Makarenka. 300 s.

10. Radul, V. V. (2017). Sotsial'na zrilist' osobystosti [Social maturity of personality]. Kharkiv : Machulin. 441 s.

11. Radul, V. V., Kravtsov, V. O., Mykhaylichenko, M. V. (2007). Osnovy profesiynoho stanovlennya osobystosti suchasnoho vchytelya [Basics of the professional development of the personality of a modern teacher]: navchal'nyy posibnyk. Kirovohrad, «Imeks-LTD». 252 s.

12. Rudnyts'ka, O. P. (1992). Spryynyattya muzyky i pedahohichna kul'tura vchytelya [Perception of music and teacher's pedagogical culture]: navch. posib. dlya studentiv. K.: KDPI. 96 s.

13. Uvarkina, O. (2005). Sutnist' i zmist profesiynoyi kul'tury spetsialista [The essence and content of the specialist's professional culture]. Vyshcha osvita v Ukraini. № 4. S. 68–78.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФІЛОНЕНКО Оксана Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього викладача; розвиток освіти й педагогічної думки в Україні у другій половині XIX – XX столітті.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

FILONENKO Oksana Volodymyrivna – Doctor of Pedagogy, Associate Professor, Department of Pedagogy and Special Education of the Department of Pedagogy and Special Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Scientific interests: professional training of the future teacher; development of education and pedagogics in Ukraine in the 2nd half of the 19th – 20th centuries.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2022 р.

УДК 378. 37.08

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-206-86-91

БАБЕНКО Тетяна Васи́лівна –

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5085-2779>
e-mail: babenkot80@gmail.com

КАМІНСЬКИЙ Олег Миколайович –

старший викладач кафедри озброєння бойових машин та вогневої підготовки Військової академії м. Одеса
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4922-6997>
e-mail: o.m.kaminskyi@gmail.com

МОЛОДАН Василь Сергійович –

старший викладач кафедри озброєння бойових машин та вогневої підготовки Військової академії м. Одеса
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5814-0239>
e-mail: v.s.molodan@gmail.com

СТУДОЦЕНТРОВАНЕ НАВЧАННЯ ЯК УМОВА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Сучасний глобальний світ характеризується динамічністю, віртуальністю, стрімкістю та індивідуалізацією. Випускникам закладів вищої освіти потрібно бути готовими до постійно мінливих тенденцій у суспільстві та на ринку праці. Процеси глобалізації та інтеграції ставлять людину перед необхідністю постійно бути готовим до переміщень в соціальному просторі, гнучко взаємодіяти з різними культурними і соціальними системами і суб'єктами.

Відповідаючи на вимоги часу, вища освіта, неминуче змінюється, актуалізуючи проблеми розвитку у майбутніх соціально-професійної мобільності. Соціально-професійну мобільність ми розуміємо як сукупність здатностей та особистісних якостей фахівця, які дозволяють ефективно діяти в професійному середовищі, що постійно змінюється, бути соціально та професійно активним, конкурентоспроможним, професійно компетентним. Визначено здатності та особистісні якості (ініціативність, креативність, соціальна та професійна активність, здатність ризикувати, самоорганізованість, самостійність, вольовий самоконтроль, рішучість, впевненість у собі, відкритість до нового), які складають соціально-професійну мобільність майбутнього фахівця.

Однією з умов розвитку соціально-професійної мобільності майбутнього фахівця є, на нашу думку, студентоцентроване навчання.

Студентоцентроване навчання – це сучасна філософія освітньої діяльності, важливий принцип організації освітньої діяльності вищої школи. Орієнтація вищої освіти на особистість студента дає можливість підвищити якість системи вищої освіти, підготувати конкурентоспроможного фахівця на сучасному ринку праці з гнучким креативним мисленням, ініціативного, стимулює його до відповідального навчання, розвиває соціально-професійну мобільність.

Вибіркові дисципліни є «індикатором» запровадження індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти, одним із механізмів підвищення якості професійної підготовки, розвитку соціально-професійної мобільності майбутнього фахівця.

Ключові слова: майбутній фахівець, індивідуальна освітня траєкторія, педагогічна умова, професійна підготовка, соціально-професійна мобільність, студентоцентроване навчання.

BABENKO Tetyana Vasylivna –

candidate of pedagogy, docent of the Department of Pedagogy and Special Education of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5085-2779>
e-mail: babenkot80@gmail.com

KAMINSKYI Oleg Mykolayovych –

senior lecturer of the Department of Armament of Combat Vehicles and Fire Training of the Military Academy of Odesa
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4922-6997>
e-mail: o.m.kaminskyi@gmail.com

MOLODAN Vasyl Sergiyovych –

senior lecturer of the Department of Armament of Combat Vehicles and Fire Training of the Military Academy of Odesa
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5814-0239>
e-mail: v.s.molodan@gmail.com

STUDENT-CENTERED LEARNING AS A CONDITION FOR THE DEVELOPMENT OF THE SOCIAL AND PROFESSIONAL MOBILITY OF THE FUTURE SPECIALIST

The modern global world is characterized by dynamism, virtuality, speed and individualization. Graduates of higher education institutions need to be ready for ever-changing trends in society and the labor market. The processes of globalization and integration present a person with the need to constantly be ready for movements in the social space, to flexibly interact with various cultural and social systems and subjects.

Responding to the demands of the times, higher education inevitably changes, actualizing the problems of development in the future of social and professional mobility. We understand socio-professional mobility as a set of abilities and personal qualities of a specialist that allow us to act effectively in a constantly changing professional environment, to be socially and professionally active, competitive, and professionally competent. Abilities and personal qualities (initiative, creativity, social and professional activity, ability to take risks, self-organization, independence, volitional self-control, determination, self-confidence, openness to new things) that make up the socio-professional mobility of the future specialist are determined.

In our opinion, one of the conditions for the development of social and professional mobility of a future specialist is studio-centered training.

Student-centered learning is a modern philosophy of educational activity, an important principle of organizing educational activities of a higher school. Orientation of higher education on the personality of the student makes it possible to increase the quality of the higher education system, to prepare a competitive specialist in the modern labor market with flexible creative thinking, proactive, stimulates him to responsible learning, develops social and professional mobility.

Elective disciplines are an "indicator" of the introduction of an individual educational trajectory of a student of higher education, one of the mechanisms for improving the quality of professional training, developing the social and professional mobility of a future specialist.

Key words: future specialist, individual educational trajectory, pedagogical conditions, professional training, socio-professional mobility, student-centered education.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасність характеризується динамічністю, віртуальністю, невизначеністю та індивідуалізацією. Випускникам закладів вищої освіти потрібно бути готовими до постійно мінливих тенденцій у суспільстві та на ринку праці. Процеси глобалізації та інтеграції ставлять людину

перед необхідністю постійно бути готовим до переміщень в соціальному просторі, гнучко взаємодіяти з різними культурними і соціальними системами і суб'єктами.

Відповідаючи на вимоги часу, вища освіта, неминуче змінюється, актуалізуючи проблеми розвитку у майбутніх фахівців здатності адекватно і своєчасно реагувати на зміни,

готовності до безперервної освіти і розвитку, здатності бути активними та ініціативними, вмінні швидко і ефективно адаптуватися до нових умов, тобто, мати високу соціально-професійну мобільність.

Однією з умов розвитку соціально-професійної мобільності майбутнього фахівця є, на нашу думку, студоцентроване навчання. Такий підхід до освіти сприяє формуванню здатності вчитися впродовж життя, розвиває організаційне, креативне, гнучке мислення, що дозволяє з успіхом діяти в умовах змін та невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Соціально-професійна мобільність сьогодні вивчається у різних галузях науки. На філософському рівні соціально-професійну мобільність досліджували М. Вебер, Б. Гершунський, І. Василенко, І. Фролов, М. Шелер та ін.

Розвиток та формування мобільності особистості на педагогічному рівні досліджували Л. Амірова, Л. Горюнова, Л. Мітіна Ю. Клименко, Р. Пріма, Є. Рапацевич, Ю. Сачук, Л. Суценцева, О. Шаров та інші.

Питанням впровадження студентоцентризму в освітній процес приділяли увагу Г. Андрєєва, І. Зимна А. Мельниченко, Ю. Рашкевич, О. Шаров.

Актуальність дослідження змісту та умов розвитку соціально-професійної мобільності фахівця в освітньому середовищі закладу вищої освіти зумовлюється протиріччями між бажаним рівнем соціально-професійної мобільності майбутнього фахівця та недостатньою спрямованістю освітнього процесу на її формування.

Мета статті – обґрунтувати розвиток соціально-професійної мобільності майбутнього фахівця в умовах студоцентрованого навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Попри розмаїття теоретичних підходів до розуміння сутності понять мобільності та соціально-професійної мобільності, в сучасній науковій літературі не існує сталого визначення цього терміну.

Термін «мобільність» (від лат. mobilis – рухливий) у загальнонауковому значенні означає рухливість, здатність до швидкого переміщення та дій, до мінливості та адаптації.

Варто зазначити, що поняття «мобільність» активно досліджується порівняно недавно, лише з другої половини ХХ ст., хоча було введено в науковий обіг майже на сто років раніше. П. Сорокін ввів поняття «соціальна мобільність», маючи на увазі соціальні переміщення не тільки індивідів, груп, а й соціальних об'єктів (цінностей), тобто всього того, що створено або

модифіковано в процесі людської діяльності. Для того щоб пояснити переміщення в параметрах соціального простору, автор користувався термінами «горизонтальна соціальна мобільність» і «вертикальна соціальна мобільність». Першу П. Сорокін пов'язував зі зміною соціального статусу людини, з кар'єрним ростом фахівця, а другу розглядав як таку, що відбувається на одному статусному рівні. Горизонтальна соціальна мобільність передбачає перехід індивіда з однієї соціальної групи в іншу, розташовану на тому ж рівні суспільної стратифікації [9].

Сьогодні соціальна мобільність вже не пов'язується безпосередньо з соціальним становищем і соціальним статусом, а характеризує спосіб соціального функціонування людини. Тому соціальна мобільність визначається як властивість соціальних суб'єктів, яка виявляється в їх здатності швидко і адекватно модифікувати свою діяльність при виникненні нових обставин, легко і швидко освоювати нові реалії в різних сферах життєдіяльності, знаходити адекватні способи вирішення несподіваних проблем і виконання нестандартних завдань.

У контексті соціальної мобільності починаючи з 30-х рр. ХХ ст. досліджується професійна мобільність. У другій половині 90-х рр. ХХ ст. почали з'являтися роботи вчених-педагогів, присвячені розгляду і вивченню проблем мобільності в різних педагогічних аспектах. Якщо з позиції соціально-економічних наук, які досліджують процеси мобільності, вивчаються насамперед характер протікання цих процесів на груповому та індивідуальному рівнях, умови і чинники, що впливають на них, можливості і способи їх державного регулювання, то з позиції педагогіки в центрі уваги опиняються проблеми формування індивідуальної мобільності особистості в освітньому процесі.

З точки зору характерологічних якостей особистості професійна мобільність є сукупністю особистісних характеристик і особливих форм поведінки (схильність до творчості, постійного самовдосконалення і самоактуалізації, здатність ризикувати, проявляти ініціативу, підприємливість в суспільстві, на робочому місці і т. д.), які проявляються в ситуації зміни професії. професійна мобільність є механізмом соціальної адаптації, дозволяє людині управляти ресурсами суб'єктності та професійним поведінкою

Все вищесказане дозволяє зробити висновок про те, що соціальна і професійна мобільність тісно взаємопов'язані і тому можна говорити про соціально-професійну мобільності особистості.

Р. Пріма у своїх дослідженнях визначає професійну мобільність майбутнього вчителя початкових класів як «підґрунтя ефективного реагування особистості на «виклик» сучасного суспільства, своєрідний особистісний ресурс, що лежить в основі дієвого перетворення суспільного довкілля і самого себе в ньому; внутрішній потенціал особистості, що лежить в основі гнучкої орієнтації і діяльнісного реагування в динамічних соціальних і професійних умовах у відповідності з власними життєвими позиціями; забезпечує готовність до змін і реалізацію цієї готовності у своїй життєдіяльності (готовність особистості до сучасного життя з його багатоаспектними чинниками вибору); детермінує професійну активність, суб'єктність, творче ставлення до професійної діяльності, особистісного розвитку, що сприяє ефективному розв'язанню фахових проблем» [8, с. 101–102].

Проведений аналіз сутності поняття «соціально-професійна мобільність», а також власні дослідження дозволяють визначити, що складовими соціально-професійної мобільності особистості є здатності, які дозволяють ефективно діяти в професійному середовищі, що постійно змінюється, а саме, орієнтуватись у мінливому інформаційному середовищі, відстежувати і правильно оцінювати стан навколишнього простору, проявляти адекватну ситуації та власним цілям активність, адаптуватися до умов, які змінюються, а також впливати на оточуючу дійсність, здатність до постійного самовдосконалення. Серед особистісних якостей та рис, що утворюють здатність та готовність до соціально-професійної мобільності можна виокремити такі: ініціативність, креативність, соціальна та професійна активність, здатність ризикувати, самоорганізованість, самостійність, вольовий самоконтроль, рішучість, впевненість у собі, відкритість до нового,

Особистісні якості та здатності, що дозволяють людині швидко переходити від одного рівня професійної діяльності до іншого, не є вродженими, тому стає можливим їх цілеспрямоване формування, в тому числі освітніми засобами.

Однією із умов розвитку соціально-професійної мобільності майбутнього фахівця є, на нашу думку, студентоцентроване навчання. Такий підхід до освіти сприяє формуванню здатності вчитися впродовж життя, розвиває організаційне, креативне, гнучке мислення, що дозволяє з успіхом діяти в умовах змін та невизначеності.

Проаналізувавши підходи до сутності та змісту студентоцентрованого підходу у навчанні, ми можемо стверджувати, що студентоцентризм є одним із важливих принципів організації навчального процесу у

вищій школі. Важливими характеристиками студентоцентрованого підходу є врахування власних освітніх потреб здобувачів освіти, можливість формування індивідуальних освітніх траєкторій, набуття індивідуального набору компетенцій для якісного виконання професійних обов'язків та розв'язання життєвих проблем [1].

Згідно із законом України «Про вищу освіту» студентоцентроване навчання – підхід до організації освітнього процесу, що передбачає: заохочення здобувачів вищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів вищої освіти, зокрема надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства між учасниками освітнього процесу [2].

Отже, студентоцентризм – це підхід до організації освіти, за якої здобувач освіти перетворюється з об'єкта на суб'єкт навчальної діяльності, тобто на активного учасника освітнього процесу. Студентоцентричний підхід реалізується шляхом використання особистісно-орієнтованого підходу. Такий підхід дозволяє активно залучати студентів до освітнього процесу, враховуючи їх індивідуальні потреби.

Основною метою студентоцентрованого підходу є створення сприятливих умов для формування загальних та професійних компетентностей, при збереженні свобод здобувачів вищої освіти для досягнення власних культурних і освітніх цілей.

Сучасні освітні тенденції відображені в законі України «Про освіту», в якому наводиться визначення поняття «Індивідуальна освітня траєкторія» як «персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання». Індивідуальна освітня траєкторія враховується в індивідуальному навчальному плані, який визначає послідовність, форму і темп опанування здобувачем освіти освітніх компонентів програми. Індивідуальна освітня траєкторія передбачає можливість здобувачів вищої освіти бути активними учасниками організації освітнього процесу [3].

Одним із шляхів реалізації індивідуальної освітньої траєкторії є вибіркові дисципліни. Сьогодні в Центральнотраєкторійському

державному університеті імені Володимира Винниченка здобувачі вищої освіти мають право обрати вибіркові дисципліни самостійно, враховуючи власні інтереси та потреби та побудувати власну індивідуальну траєкторію навчання.

Згідно з Положенням про порядок реалізації студентами права на вільний вибір навчальних дисциплін у Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка вибіркова частина навчального плану студента внесена для індивідуалізації навчання і задоволення освітніх і кваліфікаційних потреб особи, ефективного використання можливостей і традицій Університету, регіональних потреб тощо.

Вибір студентом навчальних дисциплін створює умови для досягнення ним наступних цілей:

- поглибити професійні знання в межах обраної спеціальності (спеціалізації, освітньої програми) та здобути додаткові спеціальні (фахові, предметні) компетентності, у тому числі зі здобуттям професійної кваліфікації (якщо це передбачено освітньою програмою);

- поглибити свої знання та здобути додаткові загальні і загальнопрофесійні компетентності в межах споріднених спеціальностей і галузей знань;

- ознайомитись із сучасним рівнем наукових досліджень інших галузей знань та розширити або поглибити знання за загальними компетентностями;

- сформувати та реалізувати свою індивідуальну освітню траєкторію [6].

Дисципліни за вільним вибором студентів визначаються випусковими кафедрами, з урахуванням регіональних потреб у фахівців певної спеціальності та спеціалізації, досвіду підготовки фахівців в університеті, особливостей наукових шкіл, запитів студентів, рекомендацій роботодавців. Дисципліни вільного вибору студентів можуть бути орієнтовані на задоволення їх освітніх і культурних потреб, додаткову фундаментальну і спеціальну підготовку. Каталог вибірових дисциплін затверджується рішенням вченої ради університету за пропозиціями кафедр та згідно рішення вченої ради факультету. При цьому здобувачі певного рівня вищої освіти мають змогу обирати як одну дисципліну із запропонованого переліку, так і блок дисциплін певного циклу за іншою освітньою програмою. У такому разі студент отримує від Університету свідоцтво про вивчення цих дисциплін, затверджене вченою радою університету.

Реалізація права студентів на вибір навчальних дисциплін відбувається згідно з Порядком організації вибору навчальних

дисциплін завільним вибором студентів варіативної складової навчальних планів у Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка. Студенти всіх рівнів вищої освіти денної і заочної форми навчання обирають вибіркові навчальні дисципліни шляхом електронної реєстрації. Відповідно до підсумків реєстрації деканати формують списки потоків і груп студентів на відповідні вибіркові дисципліни [5].

Таким чином, вибіркові дисципліни є одним із шляхів реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача вищої освіти, одним із механізмів підвищення якості професійної підготовки, розвитку соціально-професійної мобільності майбутнього фахівця.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Отже, соціально-професійну мобільність ми розуміємо як сукупність здатностей та особистісних якостей майбутніх фахівців, які дозволяють ефективно діяти в професійному середовищі, що постійно змінюється, бути соціально та професійно активними, конкурентоспроможними, професійно компетентними.

Студентоцентроване навчання це важливий принцип організації освітньої діяльності вищої школи. Орієнтація вищої освіти на особистість студента дає можливість підвищити якість системи вищої освіти, підготувати конкурентоспроможного фахівця на сучасному ринку праці з гнучким креативним мисленням, ініціативного, стимулює його до відповідального навчання, розвиває соціально-професійну мобільність.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Бутенко О. П., Опікунова Н. В. Роль системи зворотного зв'язку у процесі студентоцентрованого навчання. *COLLECTIVE MONOGRAPHS*, 2021.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
3. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Міщенко Т.О., Стадник Н.В. Студентоцентричне навчання як вектор розвитку гуманітарної парадигми освіти. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. Випуск 17 (60). 2017. С.32-37. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2017_17_11
5. Положення про організацію освітнього процесу в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка на 2022–2023 навчальний рік. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2022. 86 с.
6. Положення про порядок реалізації студентами права на вільний вибір навчальних дисциплін у Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира

Винниченка. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2020. 14 с.

7. Пріма Р. М. Формування професійної мобільності майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: монографія. Дніпропетровськ: ІМА-ПРЕС, 2009. 367 с.

8. Сорокин П. А. Социальная мобильность / пер. с англ. М. В. Соколовой. Москва: Academia: LVS, 2005. 277 с.

REFERENCES

1. Butenko, O. P., Opikunova, N. V. (2021). Rol systemy zворотnoho z'v'язku u protsesi studotsentrovanoho navchannia [The role of the feedback system in the process of student-centered learning]. COLLECTIVE MONOGRAPHS.

2. Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» [Law of Ukraine «On Higher Education»] vid 01.07.2014 № 1556-VII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>

3. Zakon Ukrainy «Pro osvitu» [Law of Ukraine «On Education»] vid 05.09.2017 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

4. Mishchenko, T.O., Stadnyk, N.V. (2017). Studentotsentrychne navchannia yak vektor rozvytku humanitarnoi paradyhmy osvity [Student-centered learning as a vector for the development of the humanitarian paradigm of education]. Naukovi zapysky DHU. Vypusk 17 (60), p. 33.

5. Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu v Tsentralnoukrainskomu derzhavnomu pedahohichnomu universyteti imeni Volodymyra Vynnychenka na 2022–2023 navchalnyi rik (2022) [Regulations on the organization of the educational process at the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vinnichenko for the 2022–2023 academic year]. Kropyvnytskyi: RVV TsDPU im. V. Vynnychenka. 86 p.

6. Polozhennia pro poriadok realizatsii studentamy prava na vilnyi vybir navchalnykh dystsyplin u Tsentralnoukrainskomu derzhavnomu pedahohichnomu universyteti imeni Volodymyra Vynnychenka (2020). [Regulations on the procedure for students to exercise the right to freely choose academic disciplines at the Central Ukrainian State Pedagogical University named after Volodymyr Vinnichenko] Kropyvnytskyi: RVV TsDPU im. V. Vynnychenka. 14 p.

7. Prima, R. M. (2009). Formuvannia profesiinoi mobilnosti maibutnoho vchytelia pochatkovykh klasiv:

teoriia i praktyka: monohrafiia [Forming the Professional Mobility of the Future Primary Elementary Teacher: Theory and Practice]. Dnipropetrovsk: IMA-PRES. 367 p.

8. Sorokin, P. A. (2005). Sotsialnaya mobilnost [Social Mobility] / per. s angl. M. V. Sokolovoy. Moskva: Academia: LVS. 277 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

БАБЕНКО Тетяна Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка

Наукові інтереси: соціально-професійне становлення майбутнього педагога.

КАМІНСЬКИЙ Олег Миколайович – старший викладач кафедри озброєння бойових машин та вогневої підготовки Військової академії м. Одеса.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього військового.

МОЛОДАН Василь Сергійович – старший викладач кафедри озброєння бойових машин та вогневої підготовки Військової академії м. Одеса.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутнього військового.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

BABENKO Tetyana Vasylivna – candidate of pedagogy, docent of the Department of Pedagogy and Special Education of the Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University.

Scientific interests: socio-professional development of the future teacher.

KAMINSKYI Oleg Mykolayovych – senior lecturer of the Department of Armament of Combat Vehicles and Fire Training of the Military Academy of Odesa.

Scientific interests: professional training of the future military.

MOLODAN Vasyl Sergiyovych – senior lecturer of the Department of Armament of Combat Vehicles and Fire Training of the Military Academy of Odesa.

Scientific interests: professional training of the future military.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2022 р.

УДК 78.071.1

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-206-91-97

БІЛОВА Наталія Костянтинівна –

кандидат педагогічних наук, доцент
декан факультету музичної та хореографічної освіти,
доцент кафедри музично-інструментальної підготовки,
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7147-2433>
e-mail: nkbelowo02@gmail.com

**МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ-ХОРЕМЕЙСТЕРІВ**

У статті авторка розглядає комунікативну компетентність як складову цілісної професійної компетентності диригента. Компетентнісний підхід є основою професійного зростання майбутніх педагогів-